

«سر آمد» بررسی می کند؛

«بندرها و آیین‌های فراموش‌شده» میراث ناملموس خلیج فارس

گروه - مرثضی فاخری - هنگامی که خورشید

از پشت نیمرخ تار بادگیرهای لافت سر می زند، گرمای نفس گیر تابستان هنوز فرصت نکرده بر تن کوچ‌های گلی سایه اندازد. اما بوی دریا، نمک و ماهی دودی از همان ساعات نخستین صبح، در شریان‌های این بندر سنگی جاریست؛ بویی که نه فقط خاطره‌ای حسی، بلکه تمام یک جهان‌بینی مردمان جنوب ایران را با خود حمل می کند. خلیج فارس برای ناظر بیرونی غالباً در هاله‌ای از منازعات ژئولیتیک، میداین نفتی و کششی‌های جنگی تعریف می شود؛ اما آن‌که پایش را به کوچ‌پس کوچ‌های بندرعباس، کنگ، گناوه یا جزیره‌ی قشم بگذارد، روایتی دیگر می یابد: روایتی از فرهنگ زنده و نفس کشنده‌ای که در موسیقی ضربی بندری، در آیین «زاری» و آوازهای دسته‌جمعی، در طعم ترش و تند قلیه‌ماهی، و در هوشمندی بادگیرهایی که بادهای موسمی را به طرزی معجزه‌آسا به رگ‌های خانه می‌دمند، جاری است. اینجا هویت خلیج فارس را نه بر پایه مرزهای سیاسی، که بر ستون‌های فرهنگ ناملموس باید سنجید.

به گزارش اقتصادسراسر آمد؛ نخستین گام در این وادی، گشودن گوش به سوی موسیقی بندری است؛ زایشگاهی از ریتم‌های تپنده که ریشه در آمیختگی تمدن‌های کرانه‌ای دارد. برخلاف تصور رایج که موسیقی جنوب را صرفاً شاد و رقص آور می‌پندارد، در عمق آن می‌توان نوای غم‌آشنای دوری از دریا، فراق ملوانان و فریاد زانانی را شنید که هفته‌ها و ماه‌ها به چشم‌راه قایق‌های لنج دوخته‌اند. این دوگانه‌ی شادی و اندوه، در آیین کم‌کم فراموش‌شده‌ی «زاری» به اوج خود می‌رسد. زاری که در برخی نقاط «بخوان و بزن» نامیده می‌شود نمایشی تمام‌عیار از پیوند تن و صدا است: مردان و زنان به صف می‌ایستند، دست‌ها را بر سینه می‌زنند و با ضرب‌آهنگی یکسان، اشعاری را در مدح دریا، ناخداهای دلاور یا سوگو غریقان زم‌زمه می‌کنند. نوای نی‌انبان (نی‌هبانی) و دهل دودنه، ریتمی خلسه‌آور می‌آفریند که در آن مرز میان فرسح و ماتم از میان برمی‌خیزد. این آئین که شاید بتوان آن را همتای جنوبی تعزیه یا دایره‌زنی نواحی غربی کشور دانست، نه فقط شیوه‌ای برای صیانت از حافظه جمعی، که بستری برای ابراز همبستگی اجتماعی است. متأسفانه گسترش سبک‌های موسیقی صنعتی، مهاجرت نسل جوان به شهرهای بزرگ و کم‌رنگ شدن مجالس محلی، زاری را به محاقی از یادرفتگی رانده است. امروزه جز در جشن‌های بومی معدود یا برنامه‌های میراث فرهنگی، به ندرت صدای داستانی را می‌شنوی که به رسم نیاکان بر سینه می‌کوبند و آواز «بلا بلا، جان جان» را در

استاندار بوشهر:

بندر حمد قطر بهترین گزینه برای تجارت دریایی استان است

استاندار بوشهر با اشاره به موقعیت راهبردی این استان در حاشیه خلیج فارس گفت: با توجه به مشکلات ایجادشده بر اثر جنگ تحمیلی و محاصره دریایی، ضروری است بندار قطر، عمان و عراق به‌عنوان مبادی جدید تجاری فعال شوند که بندر «حمد» قطر بهترین گزینه است.

به گزارش اقتصادسراسر آمد، ارسالن زارع در نشست با حمید قنبری، معاون

دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، با تشریح ظرفیت‌های تجاری استان بوشهر اظهار کرد: این استان دارای ۱۱ بندر بزرگ و کوچک تجاری با بیش از ۲ هزار شناور تجاری و بیش از ۱۴ هزار ملوان حرفه‌ای در بخش تجارت خارجی است.

وی افزود: استان بوشهر نقش مهمی در تأمین مواد اولیه و واسطه‌ای برای رونق تولید و همچنین تأمین کالاهای اساسی ایفا می‌کند.

استاندار بوشهر خاطر نشان کرد: در شرایط کنونی باید با استفاده از ظرفیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته، اشتغال موجود در حوزه تجارت دریایی را پایدار نگه داریم.

زارع با بیان اینکه بنیان اقتصاد استان بوشهر بر مرادات بازرگانی با کشورهای حاشیه خلیج فارس استوار است، تصریح کرد: تقویت تجارت خارجی و توسعه زیرساخت‌های این بخش مورد توجه و تأکید قرار دارد.

استاندار بوشهر گفت: با آغاز جنگ تحمیلی رمضان و نام ممکن بودن تردد و مراده با امیرنشین دوبی و در ادامه، محاصره دریایی از سوی آمریکا، فعالیت ناوگان تجاری و اشتغال مشاغل مستقیم، غیر مستقیم و وابسته مربوطه با مشکل روبه‌رو شده و باید تدابیر اساسی اندیشیده شود.

وی اضافه کرد: برای برون‌رفت از این وضعیت، ضروری است برای تجارت رسمی و ملوانی (تجارت مرزی)، مبادی جدید تعریف و مسیرهای جایگزین فعال شوند.

استاندار بوشهر با بیان اینکه بندار کشورهای قطر، عمان و عراق می‌تواند گزینه‌های مناسبی برای این برنامه باشد، یادآور شد: بر اساس شرایط جغرافیایی و بررسی‌های کارشناسی صورت‌گرفته، کشور قطر و به‌ویژه بندر «حمد» بهترین گزینه برای بنادر استان بوشهر است.

زارع ابراز داشت: انتظار داریم دستگاه دیپلماسی کشور و سایر مراجع ذی‌ربط در تعامل و رایزنی با کشور قطر و عمان، با بسترسازی و تسهیل شرایط «تأمین کالا» و «خدمات بانکی و ارزی»، نسبت به فعال کردن بندر حمد به‌عنوان هاب جدید تأمین کالا، هماهنگی و پیگیری لازم را به عمل آورند.

در این دیدار، معاون وزیر امور خارجه به رویکرد این وزارت‌خانه در حمایت از توسعه استان‌های مرزی اشاره کرد و یادآور شد: دیپلماسی اقتصادی یکی از اولویت‌های اصلی وزارت خارجه است. تلاش می‌شود از ظرفیت سفارت‌خانه‌ها و رایزنان اقتصادی استفاده بیشتری شود.

حمید قنبری، معاون دیپلماسی اقتصادی وزارت خارجه، در این نشست قول مساعد داد که پیگیری توسعه مناسبات تجاری بین استان بوشهر و کشورهای قطر و عمان با شتاب خوبی صورت پذیرد.

«بخوان و بزن» بر بستر شفاهی و چشمی نسل‌ها منتقل می‌شود؛ دستور بخت هولی در ذهن مادر بزرگ‌ها حفظ می‌شود؛ و دانش بادگیرها در قامت استادکارانی تکرار می‌شود که شاکردی برایشان نمی‌ماند. متأسفانه، شتاب مدرنیته، ترویج سبک زندگی مصرف‌گرا، و نگاه ابزاری به جنوب به‌عنوان محلی بسرای ترانزیت کالا و انرژی، این میراث را در معرض فروپاشی قرار داده است. بسیاری از جوانان بندرنشین، آوازهای محلی خود را خجالت‌آور می‌دانند و به جای نواختن نی هبسان، ترجیح می‌دهند پای موسیقی پاپ غربی بنشینند، و این چیزی نیست که بتوان با چند جشنواره فصلی و برنامه تلویزیونی مقطعی جبران کرد. در پایان، باید بر این نکته اصرار ورزید که بازشناسی هویت خلیج فارس، دست‌کم از زاویه فرهنگی و مردم‌شناختی، مستلزم عبور از کلیشه‌های امنیتی و سیاسی است. سیاست‌مداران ممکن است بر سر نام خلیج فارس یا خطوط مرزی کشتی‌ها مناقشه کنند، اما در لافت، بندرعباس، کنگ، گناوه و دیر، مردم به روایتی دیگر از تاریخ دل بسته‌اند: روایتی که در آن یک زن در مراسم «زاری» دست بر سینه می‌زند، پیرمردی ماهی را در قلیه بسا تمر هندی می‌پزد، و بادگیرهای گلی از هوای شرعی لطافت می‌ربایند. این روایت نه بوی باروت می‌دهد، نه نفث، نه اختلاف مرزی؛ بلکه بوی نان و نمک و نم دریا می‌دهد. شاید احیای این میراث ناملموس، دشوار و گاه نشکندنی به‌نظر برسد، اما نخستین گام آن بسیار ساده است: به رسمیت شناختن این حقیقت که خلیج فارس زنده و نفس کشنده، بیش از آنکه به حضرات قدرت تعلق داشته باشد، به آن مردمی تعلق دارد که با هر موج و هر جزوآمد، آیین و هنر و خوراک خود را بازآفرینی می‌کنند. تا آن هنگام که یک ناناو در بندر لافت هنوز هولی را با دستور مادرش می‌پزد و یک نوجوان جنوبی با شسندین ضرب نی هبان، بی‌اختیار کف دست خود را به سینه می‌زند — می‌توان امید داشت که این میراث نمرده است، شاید تنها به چرت سنگینی فرو رفته و سخت منتظر بیدارباشی مهربان است.

بر پایه فیزیک جریان هوا و اختلاف فشار طراحی شده‌اند، جهت‌گیری دقیق روزنه‌ها به سوی وزش بادهای غالب شمالی-جنوبی، دریچه‌های چوبی قابل تنظیم (پنجره‌های اویزان)، و ترکیب آنها با حوضچه‌های آب یا باغچه‌های کوچک در طبقه همکف، همه به گونه‌ای معنا می‌یابند که هوای گرم و شرجی پیش از ورود به فضاها‌ی نشیمن، خنک و صاف شود. اما مهم‌تر از کارکرد فنی، نماد فرهنگی این بادگیرهاست. در لافت قدیم، بلندی بادگیر هر خانه نه فقط نشانگر توان مالی، که نشانه‌ای از خرد معمار و احترام به باد به عنوان مهمان همیشگی خلیج بود. نقل محلی هاست که وقتی ناخدایی لنج به خانه بازمی‌گشت، نخست به بادگیر سلامی می‌داد و بعد وارد صحن خانه می‌شد. امروزه، وضعیت بادگیرهای لافت خود گواهی تلخ از بی توجهی به میراث ناملموس است. بسیاری از آنها فرو ریخته، یا با سیمان و گچ نامناسب بازسازی ناشیانه شده‌اند. چند سال پیش، طرح جتجالی «بهبود بافت تاریخی» لافت بدون نظارت کارشناسان مرمت، منجر به نابودی جزئیات منحصر‌به‌فرد چند بادگیر شد. ساکنان محلی که معنای این عناصر را از درون لمس می‌کنند، بی‌تابانه شاهدند با هر بادگیر تخریب‌شده، تار و پودی از دانشی هزارانساله نیز از میان می‌رود. با این حال، نفس به جا مانده از همین بادگیرها در گرمای ۴۸ درجه تابستان، هنوز هم غیرقابل‌انکارترین دلیل زنده بودن این دانش است.

از خلال این تک‌تک موفه‌ها، موسیقی ضربی زاری، طعم بی‌بدیل قلیه‌ماهی و هولی، و هوشمندی بادگیرها، تصویری واضح پدیدار می‌شود: آنچه هویت خلیج فارس را از دریاهای دیگر جهان متمایز می‌کند، صرفاً منابع طبیعی یا موقعیت استراتژیک نیست، بلکه زیست فرهنگی مردمانی است که در معرض سخت‌ترین شرایط اقلیمی، زیباترین و تاب‌آورترین راه‌های معنابخشی به زندگی را خلق کرده‌اند. این میراث ناملموس، برخلاف بناها و آثار منقول، بسیار شکننده است؛ هر گز در موزهای به نمایش درنمی‌آید و در کاتالوگ‌های یونسکو هم به سادگی جای نمی‌گیرد. آیین

استاندار هرمزگان:

تجربه بندر شهیدرجایی مبنای پدافند غیرعامل بنادر شد

استاندار هرمزگان با اشاره به حادثه تلخ بندر شهید رجایی، از مدیریت تمام‌عیار بحران در کمتر از ۴۸ ساعت، خبر داد و گفت: تجربه بندر شهید رجایی مبنای پدافند غیرعامل بنادر شد. به گزارش اقتصادسراسر آمد، محمد آشوری تازایانی، با اشاره به حادثه دلخراش بندر شهید رجایی در سال گذشته اظهار داشت: یاد و خاطره همه شهدای این حادثه را که ملت ایران را داغدار کردند، گرامی می‌داریم.

وی با بیان اینکه در آستانه سفر رئیس جمهور بودیم که ناگهان صدای مهیبی در شهر پیچید، افزود: زمانی که حادثه رخ داد، بلافاصله تیم مدیریت بحران را به محل اعزام کردم و خود نیز نیم ساعت بعد در منطقه حاضر شدم. استاندار هرمزگان خاطرنشان کرد: در محل، جلسه شورای تأمین و ستاد بحران را در جوار مزار شهدا تشکیل دادیم.

آشوری تازایانی با اشاره به مشارکت گسترده همه نیروها تصریح کرد: ۸۲ دستگاه آتش‌نشانی و ۱۳۳ آتش‌شان از شهرهای مختلف از جمله بندرعباس، سیرجان، عسلویه، لارستان و تهران در عملیات اطفای حریق مشارکت داشتند.

وی جان باختن ۵۸ نفر از هموطنان را بسیار تلخ توصیف کرد و گفت: در کنار این تلخی، زیبایی‌های همدلی نیز ظهور پیدا کرد. مردم در سراسر کشور برای اهدای خون صف‌های ممتد و فشرده تشکیل دادند. در مجموع ۱۶۷۰ مجروح به مراکز درمانی منتقل شدند که ۱۷ نفر از آنها با جراحات شدید به استان‌های دیگر اعزام شدند. استاندار هرمزگان با اشاره به نقش رسانه در ختنی‌سازی روایت‌های دشمن گفت: با هماهنگی صورت گرفته، تصاویر به صورت زنده از صداوسیما پخش شد تا کسی نتواند روایت جعلی جایگزین واقعیت کند. این یکی از جلوه‌های اساسی هماهنگی بین‌بخشی در مدیریت بحران بود که ظرف ۴۸ ساعت شکل گرفت. آشوری تازایانی افزود: بزرگ‌ترین بندر کشور در معرض یک مخاطره جدی قرار گرفته بود. آسیب‌شناسی حادثه برای ارتقای ایمنی و رعایت پدافند غیرعامل در دستور کار قرار گرفت.

وی از تهیه یک کتاب و گزارش نظرسنجی از بازخوردهای مردمی درباره این حادثه خبر داد و گفت: این تجربه ماندگار در مدیریت بحران، تبدیل به کتاب خواهد شد.

استاندار هرمزگان با اشاره به تشکیل کارگاه ویژه برای مدیریت پیامدهای پس از بحران اظهار داشت: چند کارگروه تخصصی زیرمجموعه این کارگاه تشکیل شد. کارگروه تعیین خسارات به ریاست دادگستری، کارگروه شناسایی کانیتیرهای پرخطر، و کارگروه پیگیری مطالبات صاحبان کالا از جمله این اقدامات بود. آشوری تازایانی تصریح کرد: بیش از ۲ هزار خودرو در این حادثه آسیب دیده که ۳۶ میلیارد تومان برای جبران خسارت آنها اختصاص یافت. همچنین دیون بانکی و مطالبات خانواده جانباختگان پیگیری و موضوع ثبت شهادت آنان در حال انجام است.

وی با بیان اینکه بندر شهید رجایی حتی در همان روزهای حادثه نیز به فعالیت خود ادامه داد، خاطر نشان کرد: پوشش های خودجوش مردمی برای کمک به آسیب‌دیدگان، برپایی موبک در محل حادثه، حضور بسیج، نیروی انتظامی، سپاه و ارتش در کنار یکدیگر، همدلی بی‌نظیری را رقم زد.

پنج‌شنبه-۱۱ اردیبهشت ۱۴۰۵- سال دوازدهم- شماره ۲۴۷۴

رئیس شورای اسلامی شهر تهران:

تلاش آمریکا برای تحریف نام خلیج فارس اقدامی برای اختلاف افکنی و آتش افروزی در منطقه است

رئیس شورای اسلامی شهر تهران با تأکید بر اینکه خلیج فارس هویت ملی ماست، هرگونه تلاش برای تحریف نام‌های جعلی توسط آمریکا را اقدامی برای اختلاف افکنی و آتش افروزی در منطقه برشمرد.

به گزارش اقتصادسراسر آمد، مهدی چمران در چهارصد و هفتمین جلسه شورا با گرامیداشت یاد و خاطره شهدای انقلاب اسلامی، شهدای مدافع امنیت، شهدای مدافع حرم، شهدای جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، شهدای جنگ رمضان با اشاره به نهم اردیبهشت ماه روز شوراها، اظهار کرد: در سال ۱۳۵۸ و در نخستین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی، امام بزرگوار ما حکم تدوین قانون شوراها را به شورای انقلاب ابلاغ کردند تا هرچه سریع‌تر این قانون تدوین و اجرا نشود تا عدالت اجتماعی به خوبی برقرار شود.

وی با یادآوری شرایط سخت آن ایام، از نبود نیروی انتظامی منسجم جهت برقراری نظم و وجود تحركات دشمنان خارجی به ویژه انگلیس و آمریکا در نقاط مختلف کشور مانند کردستان، بلوچستان، ترکمنستان، آذربایجان و خوزستان سخن گفت و افزود: با وجود همه این مشکلات، امام تأکید داشتند که قانون شوراها تدوین شود، هرچند این امر به دلیل وقوع جنگ تحمیلی به تأخیر افتاد و در نهایت نخستین انتخابات شوراها در سال ۱۳۷۸ برگزار شد.

رئیس شورای اسلامی شهر تهران با بیان اینکه قانون نهایی شوراها پس از اصلاحات سال ۱۳۷۵ به شکل امروزی درآمد، خاطر نشان کرد: اکنون در ششمین دوره شسوراها هستیم و امیدواریم با کاری نیک و خالصانه، هم نزد خداوند و هم نزد مردم سربلند باشیم چراکه سربلندی واقعی ماندگار است، نه سربلندی ظاهری.

وی در ادامه ضمن گرامیداشت روز شوراها و همزمانی آن با سالروز ولادت حضرت امام رضا (ع)، خاطر نشان کرد: این روز فرصتی برای اتحاد و همبستگی ملی است. «اجتماع بزرگ امام رضایی‌ها» نشان‌دهنده وحدت مردم ما برای استقبال از امامت و تولد امام رثوف و همچنین مقابله با دشمنان است که ان‌شاءالله به بهترین وجه برگزار می‌شود.

چمران در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به ۱۰ اردیبهشت روز ملی خلیج فارس، تأکید کرد: خلیج فارس، خلیج فارس بوده، هست و خواهد بود. متأسفانه دشمنان به ویژه آمریکا با طرح نام جعلی «خلیج عربی» به دنبال اختلاف افکنی میان مسلمانان حاشیه خلیج فارس هستند. دشمن در همه فرصت‌ها به دنبال اختلاف افکنی و آتش افروزی در منطقه است تا بتواند به همین بهانه چتر حکمرانی خود را در منطقه پهن کند؛ از همین رو به مرحله‌ای رسیده که عناد خود را به طور عیان نشان می‌دهد. وی با اشاره به مصوبه شورای عالی استان‌ها برای نامگذاری بزرگراه‌های منتهی به جنوب کشور به نام «خلیج فارس» افزود: ما روی این نام تعصب داریم؛ حتی یک خلیج متعلق به یک شرکت خصوصی به نام «خلیج» در شرق تهران را تغییر نام دادیم و به «خلیج فارس» تبدیل کردیم تا کسی گمان نکند هر خلیجی را می‌توان بدون نام خاص صدا زد.

رئیس شورای اسلامی شهر تهران گفت: ما خلیج‌های متعددی با نام‌های خاص داریم و هر کدام باید به نام خود خوانده شوند. چمران با اشاره به تداوم جنایات رژیم صهیونیستی در لبنان و غزه، گفت: متأسفانه صهیونیست‌ها لبنان را زیر آتش گرفته و تخریب و کشتار می‌کنند. در فاصله کوتاهی سه خبر نگار را به شهادت رساندند تا اخبار جنایتاشان مخابره نشود. وحشی‌گری، کشتار، ظلم و جنایت در ذات آنهاست و این خوی وحشی‌گری آنها را به سقوط نهایی خواهد رساند.